

Köszöntő helyett

Az lenne most a teendőm, hogy köszöntőt írjak, merthogy erre kértek fel – és én el is vállaltam a feladatot. Amikor nekifogtam az írásnak, megállt a kezemben a toll. Ezernyi gondolat kóválygott a fejemben, melyek közt hiába akartam rendet teremteni, nem ment. Nem, mert még mindig az a feszültség élt bennem, ami 2013. november 8-án kerített hatalmába Dunaszerdahely fürdőszállójában, ahová azért gyűlt össze egy maroknyi pedagógus, hogy megünnepelje a Katedra folyóirat létjöttének 20. évfordulóját.

Egy folyóirat jubileumának megünnepelésekor eszünkbe jutnak a kezdetek, az a folyamat, ahogy kialakult és formálódott a lap arculata. És az is eszünkbe jut, hogy semmi sem jön létre magától, mert minden létezőnek szüksége van előidézőkre: cselekvő, kreatív személyekre, és – természetesen – kedvező (gazdasági, politikai...) körülményekre.

Új dolgok létrehozására törekvő leleményes, alkotó emberek már a történelem előtti időkben is voltak, nélkülük aligha formálódhatott volna rendszerré a társadalom, és annak az évezredek során folyvást változó állapotai. Mi, a legidősebb nemzedék tagjai, legkevesebb három, de inkább négy rendszerváltozást értünk meg. Pedagógusi pályánk háromnegyed részét a szocializmusként (súlyosbítva, kommunizmusként) emlegetett államformában éltük le. Hogy az valójában milyen volt, annak reális elemzése még várat magára. A szocialista rendszer megemlégtetését mégsem kerülhetjük meg, mert benne nyitották ki magyar iskoláink ismét a kapukat, és ebben a rendszerben jelent meg (többek között Turczel Lajos jóvoltából is) a hosszú évtizedekig működő szaklapunk, a Szocialista Nevelés, melynek címéből 1990. január 13-án, az SZMPSZ alakuló közgyűlésének egyik szünetében hagytuk ki a szocialista jelzőt. A Nevelésnek már nem volt ideje arra, hogy korszerű szaklappá váljon, mert a kiadó (Szlovák Iskolaügyi Minisztérium) teljesíthetetlen feltételekhez kötötte a megjelenéséhez szükséges anyagi támogatást. Lap nélkül maradtunk hát.

Am tudvalevő, hogy egyetlen értelmiségi szakma (tudományág) sem boldogulhat információk közvetítése nélkül. A sajtó (újabbban a médiák)

ezen pótolhatatlan szerepét leginkább a diktatúrák ismerték fel. Már mint azt, hogy akinek ez(ek) a kezében van(nak), azé a közvélemény, végső soron pedig az határozza meg a közgondolkodást. Ha pedig nincs eszköz, ami nyilvánosságra hozza, éltesse, alakítsa a közvéleményt, olyan, mintha nem is lenne közvélemény. Hogy szakmai (pedagógiai) tudásunk, tapasztalataink cseréjét valamiképpen lehetővé tegyük, az SZMPSZ III. Országos Közgyűlésén, 1993. november 26-27-én, Kassán megalakítottuk (a Pedagógusszövetség) Szakirodalmi és Pedagógiai-Publicisztikai Bizottságát, amelynek vezetésével a küldöttek e sorok íróját bízták meg. Első dolgunk az volt, hogy lehetőséget találjunk az író, írni akaró (hajlandó?) kollégák mondanivalóinak megjelentetésére. Először a Vasárnapi Új Szó-tól kaptunk egy rovatot (egy hasáb terjedelmében), ám a rovatszerkesztő honoráriumát (ugyanazon az oldalon található) reklámok fejében, kisvállalkozóktól kellett összekunyerálni. Végül az egyik főszerkesztő-helyettes azzal a kifogással zárta le kapcsolatunknak, hogy nem illünk bele a lap profiljába. Közben a Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet folyóiratának (a Hogyan Tovább?-nak) a szerkesztősége kínált fel rovatot a szlovákiai magyar pedagógusoknak, ami tíz éven át megjelent, majd hógynem felőlelve a szaklap teljes működési idejét.

A gyökeres változás 1995. április 22-én (az emlékezetes komáromi nagygyűlésen) állt be, amikor az addig cserkészvezetők lapjaként megjelenő Katedra főszerkesztője, Kulcsár Ferenc átnyújtotta nekem a kiadvány különszámát azzal a megjegyzéssel, hogy ezután ez lesz (legalábbis a kiadó szeretné, hogy legyen) a szlovákiai magyar pedagógusok folyóirata. A javaslatot a pedagógusszövetség elnöksége elé terjesztettem, amely megbízta Fodor Attila ügyvezető alelnököt, Olasz András, Varga Frigyes és Csicsay Alajos elnökségi, illetve választmányi tagokat, hogy tárgyaljanak a Lilium Aurum lap- és könyvkiadó igazgatójával a Katedra szakfolyóiratként való kiadásának feltételeiről. A Muzslán megtartott találkozón a felsoroltakon kívül jelen volt a Hogyan Tovább? főszer-

TARTALOMJEGYZÉK

Csóka Ferenc: Kedvenc könyvem: Sárga, mint a nap	2
Csicsay Alajos: Köszöntő helyett	3
Petres Csizmadia Gabriella: N. Tóth Anikó méltatása	4
Petres Csizmadia Gabriella: Olvasásmánia és szenvedélyes tanítás	5
Bodnár Gyula: „nem középiskolás fokon...”	7
Petres Csizmadia Gabriella: A bizonytalanság korszaka	11
Zella Ágnes: Vivat academia!	12
Stirber Lajos: Száz éves a komáromi kultúrpalota	15
Komzsík Attila: 10 éves a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara	16
Csicsay Alajos: Jó napot!-tól jó napot!-ig	17
Szabó Mihály Gizella: A közoktatással összefüggő néhány fogalom magyar megnevezéséről (3)	20
Pintes Gábor: Egy szakadék mibenlétéről – avagy miért feszül ellentét a neveléstudomány és a nevelés gyakorlata (praxisa) között?	21
Vančo Ildikó: A szlovákiai magyar nyelvtanítás kihívásai	22
Illés Attila: Konferencia-ismertetés	24
Vízkeleti László: Folklorisztika szlovákiai magyar kontextusban	26
Rakottay Katalin: Megjelent a Színházi nevelési programok kézikönyve	27
Farkas Béla: Felkészítő gyakorlatok a matematikai tesztesésre – III. rész	28
Tóth Gábor: Félévnyi fizika – hat nap alatt	28
Zalaba Andrea: A Szörnyeteg Lajos jaj de álmos című fejezet óravázlata	31
Puskás Andrea: English With Laughter	32
Fekete-Farkas Tímea: Játékra fel! – a nyelvtörök világa	34
Minisztériumi hírek	35
Iskolahírek	36
Pályázati felhívás	38

kesztője, dr. Lilik Ferencné és férje, valamint a Katedra szerkesztője, Vízi Andrea. Az igazgató, Hodossy Gyula csupán annyit kért, hogy a lap „háttérintézményeként” létrehozott Katedra Társaságba – amelyben minden szlovákiai magyar csoportosulás (később civilszervezetek, iskolák stb.) egy-egy személlyel képviselteti magát – a pedagógusszövetség két szakembert delegáljon. Így kerültünk mi ketten Horváth Gézával (az ellenőrző bizottság tagjával) a Katedra Társaságba, amelynek 1996-ban az

elnökévé választottak. E tisztséget 2002-ig töltöttem be. Ekkor kértem az SZMPSZ elnökségét, hogy mivel már nyugdíjas vagyok, szíveskedjen más képviselőt jelölni helyettem, ám mint magánszemély természetesen továbbra is tagja maradtam a Társaságnak. A Pedagógusszövetség Horváth Géza mellé Lovász Gabriellát választotta, az elnöki teendőket pedig A. Szabó László vette át tőlem. Megjegyzem, sem e tisztség betöltéséért, sem a Társaságban végzett munkáért soha senkinek nem járt honorárium. Továbbá azt is fontos kiemelni, hogy az SZMPSZ-től eltérően a KT nem szervezet, hanem szakmai műhely, ezért sem szándéka, sem oka nem volt rá, hogy bármiben is korlátozza a szövetség munkáját, miként azt sokan feltételezték, sőt egyesek nyíltan is kifejezték nemtetszésüket.

A Katedra Társaság kezdetben havonta, később negyedévenként tartott összejövetelt Dunaszerdahelyen. Minden ülésén egy-egy időszzerű pedagógiai témát (témakört) vitattott meg, melyhez egy benne jártas

kolléga készített referátumot, hozzá két, esetenként több, írásba foglalt korreferátum is elhangzott. E rövid, de tartalmas dolgozatok írói mindinkább kívülállók, nem társasági tagok voltak. Munkáik (olykor csak kivonatolva) megjelentek a Katedra számaiban, végül a Liliium Aurum gondozásában teljes terjedelmükben is megjelentek *A Katedra Társaság reformtervezetei* címen, három vas-kos füzetben (1996, 1999, 2003). Ezek a beszámolók magukra vállalták a szakirodalom gondozását is Katedra-füzetek, könyvek, egyetemi jegyzetek formájában. A reformtervezet első kötete *Reformné projekt Spolku Katedra* címen szlovák nyelven is megjelent 1997-ben, amelyet Hodossy Gyula frissiben eljuttatott a szlovák parlament minden képviselőjének. A politikusok közül senki sem reagált rá, kivéve az iskolaügyi miniszterasszonyt, aki felháborodását fejezte ki amiatt, hogy a Katedra Társaság Szlovákia-ellenes aknamunkát fejt ki, amit ők addig nem vettek észre.

Kérdezhetné valaki, milyen anyagi forrásai (voltak) vannak a kiadónak, a lapnak és a Társaságnak. Erre csupán azt felelhetem, nem tudom; nem is érdekelt, mert a költségek előteremtése a Katedra Alapítvány feladata (volt), amelynek munkájában én nem vettem részt. Az Alapítvány szervezésében valósultak meg évente a Katedra Napok, melyekre kezdetben több százan gyűltek össze. De ez már más téma. Azt azonban hadd indokoljam meg, miért nem köszöntőt írtam. Mert inkább megköszönni szeretném, elsősorban Hodossy Gyulának azt a gigászi munkáját, amelyet a szlovákiai magyar pedagógiai irodalom, a szakmai közgondolkodás, mi több, iskoláink megmaradásáért, s azok szellemi arculatának a megőrzésért kifejtett, továbbá annak a több száz, illetve ezernyi kollégának a fáradozását, akik az ügy érdekében nemcsak az elmúlt két évtized alatt, de ma is töretlenül dolgoznak és elszántan teszik a dolgukat.

Petres Csizmadia Gabriella

N. Tóth Anikó méltatása

Találkoztak már igazi tündérrel? A meseíró N. Tóth Anikót máig több tanítványa annak tartja. Mert nemcsak íróként ismerjük őt – 1991 óta, a magyar-könyvtár szakos diploma megszerzését követően aktívan kiveszi a részét a pedagógusi munkálatokból is. Belekóstolt az alapiskolák izgalmas kamaszvilágába, a középiskolák felnőtté formáló miliójéba, jelenleg pedig a jövődöbéli magyartanárok képzésében vállal nagy szerepet a nyitrai Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetben. Irodalmat tanít és irodalmat művel, szépíró és szakíró egyszerre, ugyanakkor a módszertani kurzuson bevezeti a hallgatókat a pedagógusi boszorkánykonyha titkos receptjeinek és különleges fűszertitkainak világába. Egy vérbeli pedagóguscsalád vérbeli pedagógussarja ő, a szelízi születésű, Ipolyságon és Szetén élő N. Tóth Anikó.

Talán épp a pedagógusvénájában rejlik különleges személyiségének a

titka. Finom hangja, előzékeny kedvessége, derűs mosolya miatt hamar a szívükbe zárják őt az emberek. Magas érzelmi intelligenciájának köszönhetően erős empátikus érzéssel rendelkezik, őszinte odafigyeléssel hallgatja beszélgetőpartnereit, szívesen vállalja a hallgató/ meghallgató/ odafigyelő társ szerepét. Ez az odaadása és nyitottsága jelölte ki eddigi útját – azokat a közösségépítő tevékenységeket és szerepeket, amelyeket felvállalva ezidáig egy egészen egyedülálló életpálya körvonalazódott és kanyarodik továbbra is.

Ha megkérdeznék őt, hogyan határozza meg önmagát, egészen biztosan zavarba jönne. Talán írónőként, hiszen 1985 óta folyamatosan publikál irodalmi lapokban, antológiákban, sőt tíz önálló kötete is megjelent: ezek között találunk meséket, tanulmányokat, beszélgetéseket, monográfiát, színpadi játékokat. A 2012 karácsonyán megjelent *Az eszemet*

tudom című kötete a szlovákiai magyar gyermekirodalom egyik markáns és meghatározó alkotása lett, a *Fényszilánkok* című regénye pedig a fotó és szöveg egymásba fonódó szálai köré szőtt történetével vált helyi irodalmunk kuriózumává.

Ha nem íróként, akkor egészen biztosan tanárként definiálná önmagát, hiszen az első pillanattól kezdve teljes szívvel végzendő feladatnak, életformának tekintette a tanítást, amelynek természetes és szerves része a tehetségápolás és személyiségfejlesztés. Mái az egyik legeredményesebb felkészítő pedagógusként tartjuk őt számon, hiszen nemcsak szavalásra csábítja az egyetemistákat, hanem tanévenként két kultúrműsort is készít velük, ugyanakkor Köteles Judittal társulva gyermek-színjátszókört is vezet az ipolysági Pongrácz Lajos Alapiskolában. A csillag-szórós gyerekek a Duna Menti Tavasz színjátszóverseny visszatérő és rendkívül eredményes tanulói közé tartoznak, és messziről felismerhetőek – szeretnek és tudnak játszani, a színjátszópróbákon megtapasztalják az interaktív előadás-készítés fázisait, az együttműködés és egymásra figyelés